

ผลของการใช้แนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี*

The Use of Self-directed Learning to Enhance Creative Thinking Skill for Undergraduate Students in Providing Music Learning Activities

ภัทรภร ผลิตากุล (Pattaraporn Plitakul)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนตามแนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำหลายครั้ง กลุ่มประชากรคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรายวิชาวิธีการสอนดนตรี สาขาการแสดงดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรจำนวน 17 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แผนการสอนวิชาวิธีการสอนดนตรีตามแนวทางการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีภาพรวมช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 4) = 14.737, p = 0.014$) และ ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีรายด้านช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการสราง ($F(1, 2) = 326.393, p = 0.003$) ด้านการวางแผน ($F(2, 4) = 145.683, p = 0.000$) และ ด้านการผลิต ($F(2, 4) = 190.891, p = 0.000$)

คำสำคัญ : การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การคิดสร้างสรรค์ ปริญญาตรี กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

* บทความวิจัยนี้เป็นข้อกำหนดของทุนอุดหนุนการวิจัย/งานสร้างสรรค์ประจำปีพ.ศ.2560

This research article is the requirement for the research fund in 2017

** อาจารย์ ดร. ประจำคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Dr. at Faculty of Music, Silpakorn University, boplitakul@gmail.com, 081-9874818

Abstract

The research purpose was to compare the average score on creative thinking skill in providing music learning activities among pre-test, mid-test, and post-test based on self-directed learning (SDL) concept. One-group repeated measure was employed. The population was 17 music performance students registering for music pedagogy, the faculty of music, Silpakorn University. The data were collected through SDL lesson plans and the learning outcome assessment form for creative thinking skill in providing music learning activities. One-way repeated measure anova was used for analyzing data.

The results showed that the average score on creative thinking skill in providing music learning activities in overall was statistically significant at the 0.05 level ($F(2, 4) = 14.737$, $p = 0.014$). Besides, the average score on each item of creative thinking skill in providing music learning activities was statistically significant at the 0.05 level: 1) Generating ($F(1, 2) = 326.393$, $p = 0.003$), 2) planning ($F(2, 4) = 145.683$, $p = 0.000$), and 3) producing ($F(2, 4) = 190.891$, $p = 0.000$).

Keywords: Self-directed Learning, Creative Thinking Skill, Undergraduate Students, Music Learning Activities

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็วในปัจจุบันผนวกกับการแข่งขันทางธุรกิจดนตรี เกิดรายการที่ดึงดูดใจเด็กรุ่นใหม่ได้มีโอกาสแสดงความสามารถทางดนตรีมากขึ้น จึงส่งผลต่อค่านิยมในความต้องการเป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียง เกิดการขยายตัวของสถาบันดนตรีในระบบและนอกระบบ ไม่เว้นแม้แต่สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนได้เปิดคณะที่ทำการสอนเกี่ยวกับดนตรีจำนวนหลายแห่ง ซึ่งเกิดความเป็นธุรกิจในระบบอุดมศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ได้แก่ สร้างคนให้มีความลึกซึ้งในความรู้และทักษะวิชาชีพเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในงานและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2557: 2-5)

ในระดับอุดมศึกษา การสอนดนตรีเกิดขึ้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรกและได้สอนควบคู่กับดนตรีไทย ในระยะเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เปิดสอนดนตรีในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตมากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยศิลปากร ฯลฯ (ณรุทธ์ สุทจจิตต์, 2555: 40) สำหรับมหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการสร้างสรรค์ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดสอนดนตรีเช่นกัน คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดรับนักศึกษาดนตรีในระดับปริญญาตรีรุ่นแรกเมื่อปีพ.ศ. 2542 คือหลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต สาขาการแสดงดนตรี (มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะดุริยางคศาสตร์,

2560: ออนไลน์) ซึ่งบัณฑิตที่จบการศึกษา ได้รับการฝึกฝนให้เชี่ยวชาญในทักษะการเล่นเครื่องดนตรีของตนแต่ไม่ได้รับการมุ่งเน้นให้ฝึกประสบการณ์การสอนดนตรีมากนัก บัณฑิตบางส่วนที่จบการศึกษาได้ประกอบอาชีพครูสอนดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรคำนึงถึงปัญหาดังกล่าวโดยมีแนวคิดที่บัณฑิตที่จบการศึกษาจะต้องไม่เพียงแต่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการแสดงดนตรีเท่านั้นแต่ต้องสามารถบูรณาการศาสตร์ทางการแสดงดนตรีเชื่อมโยงกับวิชาที่ใกล้เคียง หนึ่งในวิชาดังกล่าวคือวิชาวิธีการสอนดนตรี

วิชาวิธีการสอนดนตรีเป็นวิชาที่ได้รับการบรรจุในหลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการแสดงดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) เป็นเพียงวิชาเดียวที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติการสอนดนตรี เป้าหมายของวิชาคือนักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เชิงทฤษฎีการเรียนการสอนที่เรียนในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติโดยได้รับมอบหมายให้ไปสอนดนตรีในสถาบันการศึกษาจริง ตลอดจนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีที่เหมาะสมกับช่วงอายุของผู้เรียน การทำให้เกิดเป้าหมายที่กล่าวมาได้นั้น นักศึกษาต้องบูรณาการทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี เข้ากับเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีการสอนดนตรีเบื้องต้นในผู้เรียนทุกระดับชั้น จิตวิทยาการสอนดนตรี พัฒนาการมนุษย์ หลักสูตรดนตรี ปรัชญาการสอนดนตรี เทคนิคการสอนเพื่อให้การถ่ายทอดดนตรีมีระบบและหลักการที่ถูกต้อง ตลอดจนการประยุกต์ความรู้ที่เรียนในห้องเรียนสู่การปฏิบัติการสอนดนตรีในสถาบันการศึกษาจริง รวมทั้งนำประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างฝึกปฏิบัติการสอนมาวิเคราะห์ วิพากษ์สิ่งที่เกิดขึ้นและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการสอนของตนร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน (มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะดุริยางคศาสตร์, 2554: 43; อนุรักษ์ สุทธิจิตต์, 2555: 171) จึงทำให้เกิดข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่สำคัญบางส่วนไม่ครบถ้วน เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนดนตรีในสถานศึกษา นักศึกษาจึงมีข้อจำกัดในการริเริ่มสร้างสรรค์กิจกรรมการสอนดนตรี ตลอดจนไม่สามารถปรับใช้ทฤษฎีในห้องเรียนสู่การปฏิบัติการสอน

ผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเป็นผู้ที่มีช่วงอายุ 18-22 ปี นักศึกษาในวัยนี้ไม่ใช่เด็กและไม่ใช่วัยผู้ใหญ่เต็มตัว ซึ่งอยู่ในช่วงที่ค้นหาตัวเองเพื่อเป็นผู้ใหญ่แ่งต่างๆ นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นในเชิงข้อโต้แย้งกับประเด็นต่างๆ เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนโดยมีเหตุผลมาประกอบ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการสะท้อนและประเมินสิ่งที่ตัวเองคิดได้อย่างรอบด้านและทุกมิติ สิ่งเหล่านี้สังเกตได้จากการตั้งคำถาม การอภิปราย การนำเสนอความคิดที่เป็นประเด็นใหม่ในบทเรียน สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความคิดมาถึงจุดสมบูรณ์อย่างชัดเจนซึ่งอยู่ในระดับขั้นหลังการคิดเชิงนามธรรม หรือ Postformal Thought Stage (Lemieux, 2012: 399-406) การแสดงความคิดของนักศึกษามักมีปัจจัยด้านอารมณ์ ประสบการณ์ และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้อง (Coffman, 2002: 199-209) ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นคว้าเนื้อหาที่สนใจ มอบหมายงานที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตในปัจจุบัน ปลูกฝังสิ่งที่เรียนให้เชื่อมโยงกับชีวิตการทำงาน ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นผู้มีอิสระในการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มและมีมุมมองใหม่โดยครูควรมีทางเลือกที่หลากหลายในการทำกิจกรรมแก่นักศึกษา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2560: 55-72; แอมโบรส, 2556: 122-124)

การจัดการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มในการเรียนตามความสนใจของตนเอง และมีความรับผิดชอบในการทำงาน คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning, SDL) ซึ่งกำเนิดมาจากแนวคิดที่ว่าเมื่อทารกกำเนิดขึ้น ชีวิตต้องได้รับการปกป้องและการเลี้ยงดูจากพ่อแม่รวมถึงการตัดสินใจ

ในการใช้ชีวิตด้านต่างๆ ต้องพึ่งพาผู้อื่น เมื่อเติบโตและมีวุฒิภาวะมากขึ้นย่อมทำให้มนุษย์ต้องการความเป็นอิสระจากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ครู แม้กระทั่งผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาด้านความรับผิดชอบในชีวิตของตนเองมากขึ้นและนำไปสู่ความต้องการนำตนเองที่เพิ่มขึ้น เมื่อมนุษย์เกิดการนำตนเองส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนเป้าหมาย การวางแผน วิธีการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลโดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำและสนับสนุนการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ไม่ตึงเครียดและไม่กดดัน แนวคิดดังกล่าวส่งผลให้มีความคิดริเริ่มในการทำงานสามารถพึ่งพาตนเองมีแรงจูงใจภายในที่ต้องการเรียนรู้ มีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจน รวมถึงพัฒนาทักษะการประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนสู่การปฏิบัติได้ในชีวิตจริง (Knowles, 1975: 14-17) ครูต้องมีความพร้อมในการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกและออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนรับผิดชอบตลอดทั้งกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนให้นักศึกษามีความเป็นตัวของตัวเองและมีความสามารถในการริเริ่มการค้นคว้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา

ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่มีความจำเป็นในทุกศาสตร์เนื่องจากเป็นทักษะการคิดที่ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้และนวัตกรรมใหม่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ความคิดสร้างสรรค์เป็นการนำองค์ประกอบหรือส่วนต่างๆ ที่กระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบมารวมกันภายใต้รูปแบบหรือโครงสร้างใหม่นอกจากนี้ยังรวมถึงการผลิตและสร้างผลงานขึ้นมาใหม่อีกด้วย (Bloom et al., 1956: 162-184; Mayer, Pintrich, & Wittrock, 2001: 63-92) กระบวนการในการคิดสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การสร้าง (Generating) มีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอปัญหาและการสร้างทางเลือกหรือสมมุติฐานที่สอดคล้องกับปัญหาโดยมีเกณฑ์อย่างชัดเจน 2) การวางแผน (Planning) การพัฒนาแผนสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องแบ่งย่อยขั้นตอนการทำงานให้ชัดเจน และ 3) การผลิต (Producing) การปฏิบัติตามแผนที่วางในการแก้ปัญหาและการผลิตผลงานที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ได้รับมอบหมาย ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนดนตรี ครูผู้สอนต้องสร้างสรรคกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจแก่ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และ สื่อการเรียน (ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์, 2560: 55-111) เมื่อนำกระบวนการคิดสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีจึงมีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน ประกอบด้วยการสร้าง การวางแผน และการผลิต ซึ่งเริ่มจากการให้นักศึกษานำเสนอปัญหาจากการเรียนการสอนดนตรีและพิจารณาแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องเพื่อแก้ปัญหาก่อนนำมาวางแผนการทำงาน ตามด้วยการผลิตหรือสร้างสรรค์แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

จากข้อมูลดังกล่าว การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการกิจกรรมเรียนรู้ดนตรีมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาสาขาการแสดงดนตรี เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบวิชาชีพครูดนตรีในอนาคต ถึงแม้ว่าการแสดงดนตรีจะมีความเกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในแง่การพัฒนาเทคนิคการเล่นของตนเองเพื่อส่งเสริมความเชี่ยวชาญในการแสดงดนตรี ถ่ายทอดบทเพลงบนเวทีสู่ผู้ฟัง แต่นักศึกษาไม่ได้รับการฝึกฝนให้สร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีเพื่อส่งเสริมความเชี่ยวชาญเป็นครูสอนดนตรี ถ่ายทอดสาระดนตรีสู่นักเรียน อย่างไรก็ตาม นักศึกษสาขาการแสดงดนตรีบางส่วนได้เลือกประกอบอาชีพเป็นครูสอนดนตรีหลังจบการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากนักดนตรีเป็นครูสอนดนตรี ซึ่งภารกิจของผู้ที่ประกอบอาชีพครูสอนดนตรีนั้นต้องเข้าใจความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนและบรรลู่วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่น่าสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้สอนต้องมีจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การประเมินผลอย่างชัดเจน รวมถึงการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้น สิ่งสำคัญคือ ผู้สอนต้องสามารถยืดหยุ่นและปรับแผนการสอนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชั้นเรียนและศักยภาพของผู้เรียนในเวลานั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ความรักในการเรียนรู้ และ ความคิดริเริ่มมาพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีในวิชาวิธีการสอนดนตรี นอกจากนี้ ข้อมูลจากงานวิจัยจะเป็นแนวทางในการพิจารณาการจัดรายวิชาที่ส่งเสริมประสบการณ์การสอนดนตรีแก่นักศึกษสาขาการแสดงดนตรีสำหรับอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน

สมมุติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับการทดลองตามแผนการสอนวิชาวิธีการสอนดนตรีตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาการแสดงดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวิธีการสอนดนตรีจำนวน 17 คน

2. ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

2.1 ตัวแปรต้น คือ แผนการสอนวิชาวิธีการสอนดนตรีตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

3. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลา 16 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 40 นาที ระหว่างเดือนมิ.ย. 2560 – ก.ย. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำหลายครั้ง (One-group Repeated Measure) โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการและทฤษฎี ได้แก่ แนวคิด หลักการ และ การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้ในวัยผู้ใหญ่โดยมุ่งเน้นผู้เรียนที่อยู่ในระดับอุดมศึกษา ทฤษฎีทักษะการคิดสร้างสรรค์ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี และ วิชาวิธีการสอนดนตรีที่บรรจุในหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต สาขาการแสดงดนตรี คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554)

ขั้นที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

2.1 แผนการสอนวิชาวิธีการสอนดนตรีตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Knowles, 1975: 29-58) และทฤษฎีทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Bloom et al., 1956: 162-184; Mayer, Pintrich, & Wittrock, 2001: 63-92) เพื่อใช้ดำเนินการทดลองในสัปดาห์ที่ 2-7 และ 9-15 มีจำนวน 13 แผน แผนละ 1 สัปดาห์/ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 40 นาที

ตารางที่ 1 แผนการสอนวิชาวิธีการสอนดนตรี

สัปดาห์	หัวข้อ	กิจกรรม
1		ทดสอบก่อนเรียน (ฝึกสอนหน้าชั้นเรียน)
2	- ปฐมนิเทศ - การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ - วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้และจัดทำวัตถุประสงค์ในการเรียน - สัญญาการเรียนรู้	- แจกและอธิบายประมวลรายวิชาเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา, แหล่งการเรียนรู้ และ เนื้อหาที่เรียน - อภิปรายโดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเสนอแหล่งการเรียนรู้และเนื้อหาที่ต้องการเพิ่มเติม - แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน - เปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนทัศนคติในการเรียนวิชาวิธีการสอนดนตรี - วางเป้าหมาย แนวทาง กิจกรรม เกณฑ์การประเมินผลตนเองและเพื่อนสำหรับวิชาวิธีการสอนดนตรีในสัญญาการเรียนรู้
3	- พัฒนาการมนุษย์ (กาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา และดนตรี) - ออกแบบกิจกรรมฝึกสอน	- วางแผนในกลุ่มและจัดทำเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลร่วมกัน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	หัวข้อ	กิจกรรม
4	- การสอนดนตรี, การสอนทักษะ ปฏิบัติดนตรี - ออกแบบกิจกรรม ฝึกสอน	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการสอนดนตรี อภิปราย บรรยาย - วางแผนในกลุ่มและจัดทำเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลร่วมกัน
5	- สังเกตการสอน ดนตรีในสถานการณ์ จริง	- สังเกตการสอนนอกสถานที่ มอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้าพัฒนาการด้าน กาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และ ดนตรีของนักเรียน รวมถึงบรรยากาศ การสอนในชั้นเรียน
6	- นำเสนอ ประสบการณ์จาก การสังเกตการสอน เชื่อมโยงทฤษฎี พัฒนาการมนุษย์ และการสอนดนตรี	- นักศึกษานำเสนอประสบการณ์จากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน - เชื่อมโยงประสบการณ์สู่ทฤษฎี
7	- สร้างสรรค์การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี - การสอนดนตรีใน ระดับอนุบาล และ ประถมศึกษา	- แบ่งกลุ่มในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้อัตนตรีโดยคำนึงถึง ปัญหา/แนวทางการแก้ไข (การสร้าง) วางแผนแก้ไขปัญหา (การวางแผน) และ การทำให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ (การผลิต) - นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้อัตนตรีสำหรับการฝึกสอน - นำเสนอประสบการณ์สู่ทฤษฎี
8		ทดสอบระหว่างเรียน (ฝึกสอนในสถานการณ์จริง)
9	- นำเสนอ ประสบการณ์จาก การฝึกสอนและ นักศึกษาร่วมกัน ตรวจสอบเกณฑ์จาก สัญญาการเรียนรู้ที่ ร่วมกันตั้งขึ้น - การสอนดนตรีใน ระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา และ วัย	- นักศึกษานำเสนอประสบการณ์จากการฝึกสอน - เชื่อมโยงประสบการณ์สู่ทฤษฎี - ประเมินผลตนเองและเพื่อนโดยใช้เกณฑ์จากสัญญาการเรียนรู้

ลำดับ	หัวข้อ	กิจกรรม
	ผู้ใหญ่ - วินัยในชั้นเรียน การเสริมแรงและ การทำโทษ	
10	- นำเสนอ ประสบการณ์จาก การฝึกสอน - วินัยในชั้นเรียน การเสริมแรงและ การทำโทษ	- นักศึกษานำเสนอประสบการณ์จากการฝึกสอน - เชื่อมโยงประสบการณ์สู่ทฤษฎี
11	- สัญญาแห่งการ เรียนรู้ที่ร่วมกัน ตั้งขึ้น - แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาปรับสัญญาแห่งการเรียนรู้ เนื้อหา และแหล่งเรียนรู้ เพิ่มเติมหลังจากได้รับประสบการณ์จากการฝึกสอน - เชื่อมโยงการฝึกสอนสู่ทฤษฎี
12	- แผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี - การประเมินผลการ เรียนรู้ดนตรี	- เชื่อมโยงการฝึกสอนสู่ทฤษฎี
13	- แนวทางการผลิต ครูดนตรีสำหรับ สังคมไทย - สร้างสรรค์การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี	- อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - แบ่งกลุ่มในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีโดยคำนึงถึง ปัญหา/แนวทางการแก้ไข (การสร้าง) วางแผนแก้ไขปัญหา (การวางแผน) และ การทำให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ (การผลิต)
14	- สร้างสรรค์การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ดนตรี	- แบ่งกลุ่มในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีโดยคำนึงถึง ปัญหา/แนวทางการแก้ไข (การสร้าง) วางแผนแก้ไขปัญหา (การวางแผน) และ การทำให้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ (การผลิต) - นำเสนอแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสำหรับการฝึกสอน

สัปดาห์	หัวข้อ	กิจกรรม
		- ฝึกสอนหน้าชั้นเรียน
15	- สัญญาแห่งการเรียนรู้ที่ร่วมกันตั้งขึ้น - สรุปบทเรียนทั้งหมดและประเมินบทเรียน	- ตรวจสอบสัญญาแห่งการเรียนรู้ที่ร่วมกันตั้งขึ้นและประเมินการทำงานกับเป้าหมายในการเรียน - เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน - สรุปเนื้อหาโดยเสนอแผนที่ทางความคิด (Mind Mapping) ร่วมกับกลุ่มเพื่อนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเรียนทั้งหมด
16		ทดสอบหลังเรียน (ฝึกสอนในสถานการณ์จริง)

ผู้วิจัยนำแผนการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ 0.83 และแสดงความคิดเห็น ตามด้วยการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มประชากร (Try Out) ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขก่อนนำไปทดลองจริง

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์ (Bloom et al., 1956: 162-184; Mayer, Pintrich, & Wittrock, 2001: 63-92) และองค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560: 55-111) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ทั้งหมด 65 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 การสร้าง 15 คะแนน ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย คือ การนำเสนอปัญหาในการสอนดนตรี 5 คะแนน การนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย 5 คะแนน และ ความสอดคล้องระหว่างแนวทางแก้ไขปัญหาและองค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี 5 คะแนน

2.2.2 การวางแผน 15 คะแนน ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย คือ ความครบถ้วนขององค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี 5 คะแนน การนำเสนอแนวคิดขององค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี 5 คะแนน และ ขั้นตอนในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี 5 คะแนน

2.2.3 การผลิต 35 คะแนน ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย คือ ความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีกับการสร้างและการผลิต 5 คะแนน รายละเอียดองค์ประกอบในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี 15 คะแนน และ การนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสู่การปฏิบัติการสอน 5 คะแนน

ผู้วิจัยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ 0.87 และแสดงความคิดเห็น จากนั้นนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง ตามด้วยการนำไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มประชากร ตามด้วยการปรับปรุงและแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปทดลองจริง

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การวัดผล: ผู้วิจัยวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดสร้างสรรค์จำนวน 3 สัปดาห์ ได้แก่ สัปดาห์ที่ 1 (ก่อนเรียน) สัปดาห์ที่ 8 (ระหว่างเรียน) และ สัปดาห์ที่ 16 (หลังเรียน) นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการ

สอนเป็นกลุ่มโดยต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนสอนทั้ง 3 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 1 นักศึกษาสอนหน้าชั้นเรียน ส่วนในสัปดาห์ที่ 8 และ 16 นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ออกไปสอนในสถาบันการศึกษาจริงที่โรงเรียนที่ปทุมวิทยพัฒน์ (วัดน้อยใน) ในพระราชูปถัมภ์ฯ ในการวัดผล ผู้วิจัยได้เชิญอาจารย์จำนวน 2 ท่านให้คะแนนนักศึกษาร่วมกับผู้วิจัยโดยใช้เกณฑ์จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

3.2 การดำเนินการสอน: ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนกลุ่มประชากรตามแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในสัปดาห์ที่ 2-7 และ 9-15

ในการดำเนินงานและการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถแสดงเป็นแบบแผนได้ดังนี้

สัปดาห์	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
แบบแผน	O ₁	X						O ₂	X						O ₃	

ตารางที่ 2 แบบแผนการดำเนินงานวิจัย

O₁, O₂, O₃ หมายถึง การใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรี

X หมายถึง การสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ขั้นที่ 5 รายงานและอภิปรายผล นำเสนอเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์รายด้านทั้ง 3 ด้านช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ 1) ด้านการสร้าง ($F(1, 2) = 326.393, p = 0.003$) ด้านการวางแผน ($F(2, 4) = 145.683, p = 0.000$) และ ด้านการผลิต ($F(2, 4) = 190.891, p = 0.000$) และ ภาพรวมช่วงก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 4) = 14.737, p = 0.014$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์รายด้านและภาพรวม ระหว่างก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

ทักษะการคิด สร้างสรรค์	แหล่งความ แปรปรวน	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
1) การสร้าง	เวลา	7.027	1	7.027	326.393	0.003*
	ความคลาด เคลื่อน	0.043	2	0.022		
2) การวางแผน	เวลา	5.657	2	2.829	145.683	0.000*
	ความคลาด เคลื่อน	0.078	4	0.019		
3) การผลิต	เวลา	9.394	2	4.697	190.891	0.000*
	ความคลาด เคลื่อน	0.098	4	0.025		
4) ภาพรวม	เวลา	6.489	2	3.244	14.737	0.014*
	ความคลาด เคลื่อน	0.881	4	0.220		

* $P < .05$

ตารางที่ 4 ความแตกต่างรายคู่เปรียบเทียบแต่ละช่วงเวลาของการทดสอบ

ทักษะการคิด สร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียน				ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า ระหว่างเรียน				ค่าเฉลี่ยระหว่างเรียนสูง กว่าก่อนเรียน			
	หลัง		ก่อน		หลัง		ระหว่าง		ระหว่าง		ก่อน	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
1) การสร้าง	2.96	0.17	1.04	0.03					2.86	0.24	1.04	0.03
2) การ วางแผน	3.04	0.07	1.22	0.24	3.04	0.07	1.55	0.03				
3) การผลิต	3.71	0.26	1.29	0.06	3.71	0.26	3.08	0.21	3.08	0.21	1.29	0.06
4) ภาพรวม	3.24	0.41	1.18	0.13								

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีภาพรวม

ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F(2, 4) = 14.737, p = 0.014$) เมื่อพิจารณาความแตกต่างรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 3.24, SD = 0.41$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.18, SD = 0.13$) แสดงให้เห็นว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองส่งเสริมทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคอกซ์ (Cox, 2002: online) ซึ่งพบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนระดับวิทยาลัยในเมืองเทนเนสซี และ นัตตา อังสุวาทย์ (2550: 133) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนระดับปริญญาตรี พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักศึกษามีโอกาสเสนอความคิดเห็นในสิ่งที่สนใจและต้องการเรียนรู้ มีการทำสัญญาแห่งการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนและครู ตลอดจนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง การที่นักศึกษามีโอกาสในการนำเสนอความคิดเห็นนั้น ทำให้เกิดความกล้าแสดงออกทางความคิด ปัจจัยหนึ่งซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งสำคัญคือ ครู เนื่องจากการที่นักศึกษากล้าแสดงความคิดของตนเองขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของครูและการได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นจากครู นักศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นช่วงที่มีความคิดเชิงเหตุผลที่สมบูรณ์ ดังนั้น นักศึกษาแต่ละคนย่อมมีเหตุผลเป็นของตนเอง ในขณะเดียวกัน นักศึกษาบางคนกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากเพื่อนและครูซึ่งอาจมีการอภิปรายที่ไม่สอดคล้องกับหัวข้อ ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการตั้งคำถามและเชื่อมโยงกับการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองเพื่อทำความเข้าใจพื้นฐานความคิดของนักศึกษา ก่อนให้คำแนะนำในแง่มุมต่างๆ ในชั้นเรียน นักศึกษาได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงเพื่อให้การอภิปรายเกิดประเด็นใหม่และนักศึกษาในชั้นได้เรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (เอกนถน บางท่าไม้, 2561: 30-51; อรุณข ลิมตศิริ, 2560: 1643-1658) อีกทั้งเป็นการปลูกฝังการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ข้อจำกัดของการอภิปรายคือ ใช้เวลานาน และนักศึกษาที่ไม่ได้ค้นคว้าข้อมูลที่ได้รับมอบหมายเพิ่มเติมไม่มีข้อมูลในการอภิปราย

2. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีรายด้าน

ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์แบ่งเป็น 3 ด้าน คือการสร้างการวางแผน และการผลิต โดยทั้ง 3 ด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการสร้าง ($F(1, 2) = 326.393, p = 0.003$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ($M = 2.86, SD = 0.24$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.04, SD = 0.03$) และค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 2.96, SD = 0.17$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.04, SD = 0.03$) ด้านการวางแผน ($F(2, 4) = 145.683, p = 0.000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 3.04, SD = 0.07$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.22, SD = 0.24$) และค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 3.04, SD = 0.07$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระหว่างเรียน ($M = 1.55, SD = 0.03$) *ด้านการผลิต* ($F(2, 4) = 190.891, p = 0.000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ($M = 3.08, SD = 0.21$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.29, SD = 0.06$) ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 3.71, SD = 0.26$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ($M = 1.29, SD = 0.06$) และค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($M = 3.71, SD = 0.26$) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระหว่างเรียน ($M = 3.08, SD = 0.21$) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้านเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เป็นลำดับขั้นที่เป็นระบบและมีพฤติกรรมที่สังเกตได้ชัดเจน (Bloom et al., 1956: 162-184; Mayer, Pintrich, & Wittrock, 2001: 63-92) โดยผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ในการปฏิบัติกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ขั้นตอน นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว ในส่วนของงานกลุ่มคือด้านการสร้างและการวางแผน สำหรับด้านการสร้าง ผู้เรียนต้องร่วมกันนำเสนอปัญหาที่พบในการเรียนการสอนดนตรีและการสังเกตชั้นเรียนดนตรี รวมทั้งวิธีการแก้ไขและพัฒนาให้นักเรียน ด้านการวางแผน นักศึกษาแต่ละกลุ่มต้องร่วมกันวางแผนการทำงานและแบ่งหน้าที่ในการทำงาน สำหรับด้านการผลิตซึ่งเป็นส่วนของงานเดี่ยว นักศึกษาแต่ละคนต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีออกมาในรูปแบบแผนการสอนและปฏิบัติการสอนดนตรีตามแผนการสอนที่ได้วางไว้ ในการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สิ่งสำคัญคือ ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนเป็นการเรียนในชั้นเรียนที่มีนักศึกษา 17 คน แต่ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์และทำความเข้าใจพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนเนื่องจากนักศึกษาย่อมมีความแตกต่างด้านพื้นฐานครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ และความสนใจในเรื่องที่ต่างกันซึ่งในชั้นเรียนมีทั้งผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและนักศึกษบางคนยังไม่มีความพร้อม ซึ่งผู้วิจัยต้องปฏิบัติและส่งเสริมนักศึกษาให้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน เช่น นักศึกษาที่เป็นผู้ฟังอย่างเดียว ไม่แสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ผู้วิจัยต้องผลักดันและให้การเสริมแรงมากกว่านักศึกษาที่มีความพร้อมในการนำตนเอง สำหรับนักศึกษาที่มีความพร้อมในการนำตนเอง มักจะมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ตรงประเด็น รวมทั้งนำเสนอกระบวนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีเกณฑ์ประเมินการทำงานที่ชัดเจน นักศึกษาที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นเพียงผู้แนะนำ เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้มีความสามารถในการคิดระดับสูง มีความพร้อมที่จะต่อยอดความคิดของตนเองเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ (Grow, 1991: online)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวคิดที่พัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ในการนำไปใช้ ผู้สอนควรปรับให้เหมาะกับวัยและความพร้อมของผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและต้องอาศัยความรับผิดชอบของผู้เรียนมาก เช่น ถ้าผู้เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาซึ่งอาจมีข้อจำกัดด้านวุฒิภาวะและความคิดระดับสูง ครูควรต้องช่วยเหลือผู้เรียนตั้งเกณฑ์การประเมินตนเองก่อนในเบื้องต้นและอาจต้องใช้การเสริมแรงมากเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ผู้บริหารและผู้สอนในสถาบันการศึกษาควรมีการประชุมเกี่ยวกับแนวทางที่เป็นรูปธรรมเพื่อบูรณาการแนวคิดการนำตนเองไปใช้ในรายวิชาหรือโครงการต่างๆ การพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตต้องอาศัยความร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาเพื่อให้การผลิตผู้เรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการอบรมครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้อย่างเหมาะสมกับความพร้อมและคุณลักษณะการนำตนเองของผู้เรียน โดยเป็นงานวิจัยในลักษณะวิจัยและพัฒนา มีการนิเทศการสอน ติดตามผลการอบรมเป็นระยะเพื่อให้ครูที่เข้าอบรมได้สะท้อนความคิดและปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พรรณีพรินติ้งเซ็นเตอร์
- นัตตา อังสุไวทย์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. (2557). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. (2560). การศึกษาไทย 4.0: การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ. ใน *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). หน้า 55-72. ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน วาสนา วิสฤตภา และ นักรบ ภูมิแสน (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะดุริยางคศาสตร์. (2554). *หลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการแสดงดนตรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554)*. กรุงเทพฯ: คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะดุริยางคศาสตร์. (2560). *ประวัติคณะ*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.music.su.ac.th/about/ประวัติคณะ.html>
- เอกนถน บางท่าไม้. (2561). “การพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในรายวิชาการถ่ายภาพดิจิทัล สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.” *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 11, 1 (มกราคม-เมษายน): 30-51.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2560). “การศึกษานอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.” *Veridian E-Journal, Silpakorn University* 10, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 1643-1658.
- แอมโบรส, ชูซาน เอ. (2556). *การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21: 7 หลักการสร้างนักเรียนแห่งอนาคตใหม่*. แปลโดย วันวิสาข์ เคน. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮ้าส์.

ภาษาต่างประเทศ

- Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., & Krathwohl, D.R.. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. New York: David McKay.
- Coffman, Don D. (2002). Adult Education. In *The New Handbook of Research on Music Teaching and Learning: A Project on the Music Educators National Conference*. Edited by R. Cowell & C.Richardson. New York: Oxford University Press.
- Cox, Barry F. (2002). *The Relationship between Creativity and Self-directed Learning among Adult Community College Students*. Knoxville: The University of Tennessee, Knoxville.
- Retrieved October 20, 2017, from <https://search.proquest.com/docview/305470195/72E02E46BD34453APQ/1?accountid=50150>
- Grow, Gerald O. (1991). Teaching learners to be self-directed. *Adult Education Quarterly*. 41(3): 125-149. Retrieved April 15, 2017, from <http://thinkteaching.pbworks.com/f/Grow01.pdf>.
- Knowles, Malcolm S. (1975). *Self-directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. Chicago: Association Press.
- Mayer, R. E., Pintrich, P.R. & Wittrock, M. (2001). The cognitive process dimension. In L.W. Anderson et al. (Eds.), *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives* (pp. 63-92). New York: Addison Wesley Longman.
- Lemieux, André. (2012, August). Post-formal Thought in Gerontagogy or beyond Piaget. *Journal of Behavioral and Brain Science*. 2(3): 399-406. doi: 10.4236/jbbs.2012.23046